

BESLUT
2002-11-21

Dnr 540/2002

SÖKANDE

1. Svenska Däckföreningen, org.nr 716403-1895, Skånegatan 1, 302 36 HALMSTAD
2. Medlemsföretagen inom Svenska Däckföreningen

SAKEN

Ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § konkurrenslagen (1993:20) och anmälan för undantag enligt 8 § samma lag för gemensam prislista i samband med offertgivning vid servicearbeten med fordonsdäck

BESLUT

Konkurrensverket avslår ansökan om icke-ingripandebesked och beviljar inte undantag.

BESLUT
2002-11-21

Dnr 540/2002

ANSÖKAN/ANMÄLAN

1. Svenska Däckföreningen (SDF) och föreningens medlemmar har i första hand ansökt om icke-ingripandebesked enligt 20 § konkurrenslagen (1993:20), KL, för en gemensam prislista i samband med offertgivning för servicearbeten med fordonsdäck. I andra hand har prislistan anmälts för undantag enligt 8 § samma lag.
2. Medlemsföretagen i SDF framgår av aktbilaga 4 i Konkurrensverkets akt.
3. Ansökan/anmälan var fullständig den 23 juli 2002.

PARTERNA

4. SDF är en ekonomisk förening av i Sverige verksamma företag inom gummiwerkstadsbranschen och har funnits sedan år 1980. Föreningen är rikstäckande och omfattar ca 160 verkstäder, varav flertalet ingår i två kedjor, Euromaster och Däckia. Huvuddelen av verkstäderna har färre än tio anställda, ca 40 procent har färre än fem anställda.
5. Föreningen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom bl.a. offertgivning vid upphandling av serviceavtal med däck- och däckreparationer samt att bland medlemmarna verka för sunda principer och rationella metoder inom gummiwerkstadsbranschen och i övrigt tillvarata medlemmarnas allmänna yrkesintressen.

BAKGRUND

Branschförhållanden

6. Den totala försäljningen på marknaden för däck och däckservice uppgår till ca 3,5 miljarder kronor. SDF:s medlemsföretags totala försäljning uppgår till ca 1,2 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 34 procent av den totala marknaden. Medlemmarnas omsättning på de servicearbeten som prislistan omfattar beräknas till 204 miljoner kronor, vilket motsvarar en marknadsandel på 25-30 procent.
7. Konkurrenter på marknaden är Däckteam i Sverige AB med 147 serviceverkstäder och Däckarna i Sverige AB med 47 verkstäder.

Förfarandet

SDF har bl.a. som ändamål att söka skapa avtal med olika köpare, vad gäller däck och däckreparationer. Syftet med den anmälda prislistan är att den skall utgöra underlag vid offertgivning till i första hand statliga bolag för service av fordonsdäck. Prislistan har även använts vid offertgivning till privat part. Det är således okänt med vilka parter som avtal kan komma att slutas med prislistan som grund. Genom den gemensamma prislistan kan rikstäckande avtal slutas.

I ingångna avtal kan rabatt utgå på prislistan beroende på den ökning av omsättningen som ett ingånget avtal kan leda till.

Prislistan är baserad på tidmätning av de olika arbetsmomenten och kostnaden som personal, maskiner och hyra utgör. Prislistan har sedan anpassats till de löneförändringar som uppstått.

RÄTTSLIG BEDÖMNING

Icke-ingripandebesked

8. Konkurrenslagen (1993:20), KL, innehåller förbud mot konkurrensbegränsande avtal (6 §) och mot missbruk av dominerande ställning (19 §).
9. Medlemsföretag i SDF har ansökt om icke-ingripandebesked enligt 20 § KL, dvs. en förklaring att avtalet, i detta fall serviceprislistan, enligt Konkurrensverkets uppfattning inte faller under förbuden i 6 eller 19 §.
10. Med företag i KL:s mening avses också en sammanslutning av företag (3 §). Vad som i lagen sägs om avtal skall tillämpas också på beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden av företag.

Avtal

11. SDF är en ekonomisk förening vars medlemmar bedriver verkstadsrörelse med bl.a. service av fordonsdäck. I konkurrensrättslig mening utgör därför SDF en sammanslutning av företag.
12. I princip allt en sammanslutning gör i överensstämmelse med sina stadgar och som avspeglar sammanslutningens önskan att samordna sina medlemmars handlande utgör ett beslut av en sammanslutning företag. SDF:s serviceprislista utgör ett beslut av en sammanslagning av företag och är således ett avtal i KL:s mening. Avtalskriteriet är därmed uppfyllt.

Konkurrensbegränsning

13. Enligt 6 § KL är avtal förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. I paragrafens andra stycke anges att förbudet särskilt gäller t.ex. avtal som innebär att inköps- eller försäljningspriser direkt eller indirekt fastställs.
14. Avtal som räknas upp i andra stycket 6 § innebär i de flesta fall att konkurrensen begränsas. Det är den naturliga följderna av exempelvis horisontella avtal om priser, eftersom priset är det viktigaste medlet när det gäller att konkurrera.
15. SDF:s serviceprislista innebär att medlemsverkstäderna samarbetar vid en offertgivning och använder sig av gemensamt fastslagna priser. Samarbetet förutsätter att de

samarbetande företagen i normalfallet tillämpar samma priser. Därmed upphör pris-konkurrensen mellan dem.

16. För att prislistan skall kunna användas som offertunderlag och omfatta alla medlems-företag är det sannolikt att prislistans prisnivå anpassas till de minst effektiva av de samarbetande företagen. Därigenom erhålls en högre prisnivå än vad som skulle bli resultatet av en aktiv priskonkurrens. Serviceprislistan blir därför prisuppehållande och leder till prisstelhet och likriktning av priserna för servicearbeten med fordons-däck. I ett sådant fall kan också de mer effektiva företagen i skydd av samverkan göra vinster som inte kommer konsumenterna till del i form av lägre priser. Eftersom pris-listan anpassats till de minst effektiva företagen minskar incitamenten till innovationer och effektivitetshöjande åtgärder generellt och kan därför också leda till att teknikut-vecklingen hämmas.
17. Konkursverket finner att samarbetet kring serviceprislistan är konkurrensbegrän-sande.

Relevant marknad

18. SDF har uppgett att den relevanta produktmarknaden är däck till personbilar, bussar, lastbilar, traktorer m.m. Den anmälda prislistan omfattar dock endast service av olika typer av fordonsdäck och avses att användas som underlag i samband med offertgiv-ning för att tillhandahålla sådan service. Konkursverket är därför av uppfattningen att den relevanta marknaden skall anses vara service av fordonsdäck. På denna mark-nad har SDF uppgett att föreningens marknadsandel är något lägre än om också för-säljning av däck inkluderas. Den relevanta geografiska marknaden är Sverige.

Märkbarhet

19. För att ett konkurrensbegränsande avtal skall omfattas av förbudet i 6 § skall det hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på ett märkbart sätt, dvs. ha ekono-miska verkningar av någon betydelse. Konkursverket har i ett allmänt råd (KKVFS 1999:1) om avtal av mindre betydelse (bagatellavtal) angivit hur verket tolkar begrep-pet märkbart sätt. Verket anser att ett avtal mellan företag som tillverkar eller säljer varor eller tillhandahåller tjänster i regel inte begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt och därför inte omfattas av förbudet i 6 § KL, om avtalsparterna och till dem anknutna företag tillsammans på någon av de relevanta marknaderna har en mark-nadsandel som inte överstiger 10 procent, om avtalet gäller mellan företag i samma tillverknings- och försäljningsled, s.k. horisontella avtal. Vid horisontella avtal som har till syfte eller som får till resultat att priser fastställs eller produktionen eller för-säljningen begränsas kan det inte uteslutas att 6 § KL är tillämplig även om avtalspar-ternas och till dem anknutna företags marknadsandelar understiger gränsen på 10 pro-cent.
20. SDF har uppgett att medlemsföretagen svarar för 25-30 procent av försäljningen på den relevanta marknaden. Detta innebär att konkurrensen begränsas på ett märkbart sätt.

BESLUT
2002-11-21

Dnr 540/2002

Slutsats

21. Samarbetet avseende prislistan för servicearbeten med fordonsdäck är således konkurrensbegränsande i strid med 6 § KL. Ansökan om icke-ingripandebesked kan därför inte bifallas.

Undantag

22. Prislistan har även anmälts för undantag enligt 8 § KL.
23. Enligt 8 § får Konkurrensverket i det särskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 6 § för ett avtal som
1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
 2. tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
 3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1, och
 4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.
24. Samtliga villkor skall vara uppfyllda för att undantag skall kunna beviljas.

Punkten 1

25. SDF bildades i syfte att medlemsföretagen gemensamt skulle kunna tillmötesgå en avtalsparts krav i fråga om såväl däck som däckservice. För att uppnå bästa förmåga för avtal krävs enligt SDF en samordning mellan medlemsföretagen.
26. Det kan inte uteslutas att en anbudssamverkan kan bidra till en effektiv distribution. Det gäller framförallt i enstaka situationer när köparen är verksam i hela landet och har behov av att service kan tillhandahållas på orter oavsett var i landet de är belägna. Administrativa fördelar i form av tids- och arbetsbesparing kan uppkomma för köparen vid en central upphandling eftersom han då endast behöver teckna ett avtal och inte behöver göra flera lokala upphandlingar. Mindre verkstäder får också bättre möjlighet att konkurrera med de större verkstäderna eftersom tid inte behöver läggas på egen priskalkylering i varje enskilt fall utan de får möjlighet att koncentrera sina insatser på sin huvudsakliga verksamhet.
27. Avsikten med den nu anmälda serviceprislistan är att den skall användas av SDF som underlag vid framtida offertgivning till företrädesvis statliga bolag. Prislistan har dock även använts som underlag vid offertgivning mot privat part. Det är således okänt med vilka köpare avtal kan komma att tecknas. Det kan vara fråga om såväl större som mindre köpare och med verksamhet som omfattar behov av leveransställen i hela eller delar av landet.

28. Bland SDF:s medlemmar finns företag som ingår i kedjesamarbete eller en koncern och som har verksamhet spridd inom stora delar av landet. Det kan därför antas att en koncern eller kedja har egen kapacitet att konkurrera med föreningen genom att delta i offertgivning. Även om köparen kan behöva teckna fler än ett avtal och förhandla med flera parter för att få önskvärd geografisk täckning – och således åsamkas en ökning av de administrativa kostnaderna – skall detta vägas mot den vinst det innebär att kunna utnyttja den konkurrens som ett sådant förfarande ger upphov till. Det är därför inte möjligt att under sådana omständigheter göra gällande att ett anbudssamarbete mellan samtliga medlemmar i SDF, utan att känna till vem köparen är, generellt bidrar till en förbättring av distributionen. Priserna bör sättas med beaktande av respektive avtalsunderlag och den specifika kunden. Här kan snarast det motsatta gälla eftersom prislistan anpassats till de minst effektiva företagen vilket minskar incitamenten till effektivitetshöjande åtgärder generellt. Samarbetet är således i dessa fall snarast ett hinder för konkurrens och innovationer och kan leda till att teknikutvecklingen hämmas.
29. Konkurrensverket finner mot denna bakgrund att villkoret i punkten 1 i 8 § KL inte är uppfyllt.

Punkten 2

30. Serviceprislistan leder enligt sökanden till en positiv påverkan på konsumentpriserna eftersom en rabatt utgår beroende på den ökning av omsättningen som ett avtal bidrar till. Genom avtalen förenklas annars tidsödande upphandlings- och beställningsrutiner vilket rabatterna baseras på.
31. När en prislista av det aktuella slaget utarbetats och finns att tillgå bland medlemsföretagen finns det stor risk att prislistan kommer att användas även mot kunder som inte ingått avtal som föregåtts av en offertförfrågan, vilket också bekräftas av SDF. De eventuella fördelar för konsumenterna i form av rabatter som skulle uppstå till följd av samarbetet i ett speciellt avtalsförhållande är då inte för handen. Eftersom prislistan anpassats efter de minst effektiva företagen blir prisnivån högre än om varje företag tillämpade priser som kalkylerats utifrån de egna förutsättningarna. Sammantaget kan därför inte göras gällande att de fördelar som samarbetet skulle kunna leda till återförs till konsumenterna i skälig omfattning.
32. Inte heller villkoret i punkten 2 är därför uppfyllt.

Punkten 3

33. Enligt sökanden uppstår det inte några begränsningar med utgångspunkt från den gemensamma serviceprislistan.
34. Över hälften av SDF:s medlemmar tillhör två stora kedjor, Däckia och Euromaster. Dessa två kedjor kan betraktas som konkurrenter och bör på egen hand kunna delta i en anbudsförfrågan och ingå avtal utan ett samarbete inom SDF. De eventuella fördelar som kan följa av samarbetet skulle för köparen kunna bli än större om den möjlig-

BESLUT
2002-11-21

Dnr 540/2002

het att utnyttja konkurrensen som det innebär att göra en anbudsförfrågan till flera parter tas tillvara.

- 35. Serviceprislistan har därför längre gående begränsningar än vad som erfordras för att kunna uppnå målen i punkten 1.
- 36. Villkoret i punkten 3 är därför inte heller uppfyllt.

Punkten 4

- 37. SDF vet i nuläget inte vilka som kan komma att bli möjliga framtida parter att ingå ett avtal med. Avtalet kan således komma att omfatta en avsevärd del av marknaden. Mot bakgrund av att prislistan också kan komma att användas i andra situationer än vid offertgivning är risken överhängande att konkurrensen sätts ur spel för en väsentlig del av marknaden. Detta förstärks av att prissamarbete mellan konkurrenter är en sådan särskilt allvarlig konkurrensbegränsning som kan anses märkbart begränsa konkurrensen även om de berörda företagens marknadsandelar är små.
- 38. Detta innebär att villkoret i 8 § 4 inte är uppfyllt.

Slutsats

- 39. Då samtliga villkor enligt 8 § KL inte uppfyllts kan inte undantag från förbudet i 6 § KL beviljas.
- 40. **Hur man överklagar**, se bilaga

Detta beslut har fattats av tf. generaldirektören. Föredragande har varit Jens Lehman.

Jan-Erik Ljusberg

Jens Lehman